

Γαρυφαλιά Τεριζάκη | Εκπαιδευτικός ΠΕ60, ΜΑ
 gterizaki@gmail.com | 6944411196

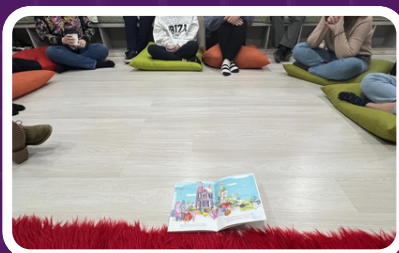
Περίληψη

Ενα βιβλίο είναι συναντήσεις. Τεχνών, Αισθήσεων, ανθρώπων, συναντήσεις με συναισθήματα, με όνειρα, με αναμνήσεις, με αποφάσεις και στόχους, με το παιδί που κρύβει ο ενήλικας μέσα του, με τον εαυτό μας, με τα παιδιά μας, με τον χρόνο. Τα εικονοβιβλία, με μεγάλο, μικρό ή καθόλου κείμενο (silent ή wordless books) ασκούσαν πάντα μια ιδιαίτερη γοητεία σε μικρούς και μεγάλους και αποτελούν από μόνα τους το κατάλληλο πεδίο για τέτοιου είδους συναντήσεις μια που ο συνδυασμός κειμένου - εικόνας ή και μόνο εικόνας δημιουργεί μια ευρύτητα για ερμηνείες. Οι τελευταίες εκδοτικές παραγωγές ελληνικές ή σε μετάφραση, μας έχουν δώσει όχι μόνο λογοτεχνικά αλλά και εικαστικά αριστουργήματα αφού οι εικονογραφίες είναι δουλειά αξιόλογων και αναγνωρισμένων καλλιτεχνών που σέβονται και τον αναγνώστη και το κείμενο -όταν υπάρχει. Παρατηρείται μάλιστα ότι στα περισσότερα βιβλία το κείμενο είναι πολύ μικρό ενώ οι εικόνες κυριαρχούν προσθέτοντας «λέξεις». Ενώ τα παιδιά εντυπωσιάζονται από τις εικόνες και προσπαθούν να τις διαβάσουν πιο βαθιά, οι ενήλικες που -τους- διαβάζουν τα βιβλία στέκονται κυρίως στο κείμενο και συχνά χαιρόνται που είναι μικρό «για να τελειώσουν γρήγορα και να πάνε για ύπνο». Έτσι, στερούν από τα παιδιά αλλά και από τους ίδιους μια ολοκληρωμένη και σύνθετη αναγνωστική εμπειρία. Στην παρούσα εισήγηση θα σταθούμε στο παράδειγμα της Λέσχης Ανάγνωσης Ενηλίκων "Adult Picture Book Club" που λειτουργεί κάθε Σάββατο απόγευμα στη "Βιβλιοθήκη Τριφυλίας", το Παράρτημα Τριφυλίας της Δημοσίας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας, στα Φιλιατρά. Στη λέσχη αξιοποιούνται μόνο εικονοβιβλία. Οι ενήλικες εξασκούνται στην βαθύτερη ανάγνωση των λέξεων και εικόνων, εντοπίζοντας συμβολισμούς, διακειμενικά στοιχεία ή ακόμα και τον εαυτό τους μέσα σ' αυτά, καλλιεργούν την φαντασία και κοινωνικές δεξιότητες και εκφράζονται ελεύθερα μέσα σε ασφαλές περιβάλλον χωρίς κριτική. Κατ' επέκταση παρατηρούν πιο προσεκτικά το περιβάλλον τους, διαβάζουν τη γλώσσα σώματος, κατανοούν καλύτερα τα παιδιά τους και το οικογενειακό περιβάλλον, αναπτύσσουν την ενσυναίσθηση. Σημαντικό σε όλο αυτό είναι η επιλογή τους να συμμετέχουν σ' αυτή τη λέσχη. Θεωρώντας τα εικονοβιβλία ως μικρά (λόγω μεγέθους) έργα τέχνης, προσεγγίζονται και με τη μέθοδο "Εκπαίδευση μέσα από την Τέχνη", με τις αρχές της μετασηματιζουσας μάθησης. Οι ενήλικες, τελικά, γίνονται καλύτεροι αναγνώστες, ανακαλύπτουν προσωπικούς τρόπους μεγαλόφωνης ανάγνωσης ενώ με το παράδειμά τους καλλιεργούν την φιλαναγνωσία και στα παιδιά τους.

Λέξεις - κλειδιά

μεγαλόφωνη ανάγνωση
 ενήλικες
 βιβλιοθήκη
 εικονοβιβλίο
 φιλαναγνωσία
 εκπαίδευση μέσα από την τέχνη
 ανάγνωση εικόνων
 μοίρασμα
 ενσυναίσθηση
 επικοινωνία
 τέχνη

Σκοπός

Να αναγνωριστεί η πολιτισμική αξία του εικονοβιβλίου ως αγαθού που μπορεί θαυμάσια να αξιοποιηθεί σε λέσχες ανάγνωσης ενηλίκων και τους βοηθά να σκέφτονται "έξω από το κουτί" και να σπάσουν στερεότυπα, αλλά και η τεράστια συμβολή του στη δημιουργία όχι μόνο καλών και ενημερωμένων -ενήλικων- αναγνωστών αλλά και στην προώθηση της φιλαναγνωσίας των παιδιών. Οι ενημερωμένοι ενήλικες, είτε είναι γονείς, είτε εκπαιδευτικοί, είτε εμψυχώνουν ομάδες παιδιών ή ενηλίκων είναι αυτοί που θα προωθήσουν, τελικά, το εικονοβιβλίο και θα γίνουν οι ίδιοι το παράδειγμα για τα παιδιά παρασύροντάς τα σε μεγαλόφωνες συναναγνώσεις και συχνές επισκέψεις στη βιβλιοθήκη.

Μεθοδολογία

- Η μεγαλόφωνη ανάγνωση των εικονοβιβλίων γίνεται από την εμψυχώτρια. Τα μέλη δε γνωρίζουν από πριν το βιβλίο, έτσι ώστε να νιώσουν την ίδια έκπληξη και χαρά που νιώθουν και τα παιδιά όταν ακούν για πρώτη φορά ένα παραμύθι. Οι συναντήσεις είναι ανοιχτές, πράγμα που σημαίνει ότι οι αναγνώστες είναι αυτοτελείς -συνήθως- και μπορούν να συμμετέχουν και νέα μέλη κάθε φορά.
- Κάθε εικονοβιβλίο θεωρείται ως ένα έργο τέχνης και γι αυτό αξιοποιούνται τεχνικές της μεθόδου του Αλέξη Κόκκου "εκπαίδευση μέσω της τέχνης", καθώς επίσης και αρχές της μετασηματιζουσας μάθησης και της εκπαίδευσης ενηλίκων.
- Κατά τη διάρκεια της μεγαλόφωνης ανάγνωσης, οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να «διαβάζουν» τις εικόνες πριν ακολουθήσει η επόμενη σελίδα. (Ιδιαίτερα στα silent books που δεν υπάρχει κείμενο) Στην αρχή αυτό γίνεται με κατάλληλες ερωτήσεις που κινητοποιούν το ενδιαφέρον και την φαντασία. Βασική προϋπόθεση είναι να έχει δημιουργηθεί **περιβάλλον ασφάλειας και αποδοχής** μέσα στο οποίο εκφράζονται ελεύθερα χωρίς το άγχος του «λάθους/σωστού» ή της κριτικής.
- Όταν ολοκληρωθεί η ανάγνωση γίνεται συζήτηση. Τα μέλη ανακαλύπτουν συμβολισμούς, συναντούν τους εαυτούς τους και τους άλλους σε παρ-όμοιες περιστάσεις, (παιδικές ή άλλες) αναμνήσεις ή συναισθήματα, βλέπουν τον εαυτό τους παιδί.
- Εντοπίζονται διακειμενικά στοιχεία, (σχετίζονται και με προηγούμενες αναγνωστικές εμπειρίες των μελών), κάτι που έχει διττή σημασία: Αφενός αν κάποιο άλλο έργο τέχνης δεν το γνωρίζουν όλοι το αναζητούν και διευρύνουν τους ορίζοντές τους, αφετέρου το εικονοβιβλίο παραπέμπει σε άλλα έργα κάθε μορφής τέχνης (λογοτεχνία, ζωγραφική, φωτογραφία, κινηματογράφο, θέατρο, μουσική κλπ) ή οδηγεί σε εικαστικές, θεατρικές δραστηριότητες ή σε ασκήσεις δημιουργικής γραφής. Σ' αυτή την περίπτωση, η ανάγνωση του βιβλίου συνεχίζεται και σε επόμενη συνάντηση ακολουθώντας όμως άλλες αναγνωστικές οδούς και οπτικές μέσα από άλλα είδη τέχνης. Τότε αποστέλλεται και αντίστοιχο υλικό στα μέλη, σε ομάδα που έχει δημιουργηθεί στο viber για άμεση επικοινωνία.
- Όταν είναι εφικτό πραγματοποιούνται συναντήσεις με δημιουργούς δια ζώσης ή διαδικτυακά όπου υπάρχει η δυνατότητα να συζητήσουν, να απευθύνουν ερωτήσεις και να εμβαθύνουν ακόμα περισσότερο στον ψυχισμό των χαρακτήρων.
- Η ανατροφοδότηση γίνεται με διάφορους τρόπους

Αποτελέσματα - συμπεράσματα

- Η λέσχη λειτουργεί κάθε Σάββατο 4:30-6:00, στη "Βιβλιοθήκη Τριφυλίας" στα Φιλιατρά, το Παράρτημα ΔΗΚΕΒΙ Καλαμάτας. Ξεκίνησε το Νοέμβριο 2023 στην αρχή με 5 μέλη αλλά μέσα σε ένα μήνα αυξήθηκαν με αποτέλεσμα να έχει, πια, σταθερά 16 μέλη. Η ομάδα στο viber, όμως, αριθμεί 22 μέλη τα οποία έχουν έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον και θέλουν να ενημερώνονται. Τα μέλη είναι γυναίκες, εκτός από έναν βρετανό 67 ετών που συμμετέχει με τη σύζυγό του (το θεωρούν ενδιαφέρον και τους βοηθάει στην εκμάθηση των ελληνικών τους). Κανένα Σάββατο δεν έχει χαθεί -εκτός από εξαιρετικούς περιπτώσεις. Τα αποτελέσματα του χειριζόμενου είναι σαφώς θετικά και πέρα από κάθε προσδοκία. **Τα οφέλη για τα μέλη είναι πολλά:**
- **Εξοικείωση** με νέο -σχετικό- λεξιλόγιο αλλά και με την **ανάγνωση των εικόνων**, συνέπεια της οποίας είναι η πιο προσεκτική "ανάγνωση" του περιβάλλοντος (φυσικό ή ανθρώπινο) και της γλώσσας του σώματος, όξυνση της παρατηρητικότητα τους, σωματικό "ξεκλείδωμα" (κάποιες φορές οι δραστηριότητες είναι κινητικές), **καλλιέργεια ενσυναίσθησης**, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με άτομα που δεν ήξεραν προηγουμένα, τόνωση αυτοεπιμόρφωσης, απελευθέρωση συναισθημάτων και μοίρασμα εμπειριών, **δημιουργία πιο ουσιαστικής σχέσης με τα παιδιά και το οικογενειακό τους περιβάλλον**, κατανόηση του άλλου και αποδοχή της διαφορετικότητας, καλλιέργεια της αυτογνωσίας.
- Εξοικείωση με πιο
- Η μεγαλόφωνη συν-ανάγνωση εικονοβιβλίων συμβάλλει θετικά και στην εκμάθηση των ελληνικών ως δεύτερης γλώσσας.
- Έγιναν μέλη μιας ομάδας με κοινά ενδιαφέροντα που την φροντίζουν (κάθε φορά φέρνουν κεράσματα, ροφήματα, δώρα από τις εκδρομές τους κλπ). Κυρίως όμως, **έγιναν πιο συνειδητοποιημένοι αναγνώστες** αναγνωρίζοντας την πολιτισμική αξία των παιδικών βιβλίων και αλλάζοντας την οπτική τους γι αυτά. Ενώ αρχικά τα διάβαζαν μόνο για να νανουρίσουν τα παιδιά τους (ανταποκρινόμενοι στις γονεϊκές υποχρεώσεις) **η μεγαλόφωνη ανάγνωση έγινε ένας τρόπος να συνδέονται και ψυχικά μαζί τους αλλά και να ανακαλύπτουν προσωπικούς τρόπους ανάγνωσης, έγινε επιλογή!** Παράλληλα, με τη συμμετοχή τους στη λέσχη **γίνονται παράδειγμα για τα παιδιά τους και αυτά επισκέπτονται πιο συχνά τη βιβλιοθήκη μόνο ή με τους φίλους τους, δανείονται περισσότερα βιβλία και διαβάζουν δυνατά με τους φίλους τους. Έγινε και γι αυτά επιλογή, ένα μέσο να συνδέονται με τους φίλους τους και να ανταλλάζουν αναγνωστικές εμπειρίες.**

Δραστηριότητες

- Παιχνίδια γνωριμίας-ζέσταμα
- Μεγαλόφωνες αναγνώσεις
- Προσωπικές αφηγήσεις ιστοριών των μελών που άλλαξαν τη ζωή τους
- Εικαστικές δραστηριότητες
- Θεατρικό παιχνίδι
- Διαδικτυακές συναντήσεις με συγγραφείς και εικονογράφους
- Επισκέψεις συγγραφέων και εικονογράφων στη βιβλιοθήκη και συζήτηση μαζί τους
- Προτάσεις για δραστηριότητες από τα ίδια τα μέλη
- Συνεργασία με αντίστοιχη παιδική λέσχη ανάγνωσης.
- Ανάγνωση ίδιου βιβλίου με την λέσχη των ενηλίκων και με την αντίστοιχη παιδική - σύγκριση
- Προβολή ταινιών
- Αναγνώσεις ποιημάτων, έργων τέχνης.
- Εργαστήρι δημιουργικής γραφής.
- Οργάνωση εκδρομής με αφορμή το βιβλίο και την πρόταση μιας συγγραφέως.
- Μικρές γιορτές - κεράσματα με αφορμή προσωπικούς λόγους
- Απόδοση των βιβλίων στα αγγλικά για να διευκολύνονται οι βρετανοί
- Αναγνώσεις βιβλίων ή άλλου υλικού που φέρνουν τα μέλη από το σπίτι
- Συμμετοχή σε συλλογικές δράσεις
- Παρουσιάσεις βιβλίων
- Συνεργασία με άλλους φορείς
- Επικοινωνία μεταξύ των μελών και στην ομάδα στο viber
- Η -παιδική- βιβλιοθήκη σημείο συνάντησης και των ενηλίκων!

Μέλη του Adult Picture Book Club είπαν:

✓ Είναι αυτοφροντίδα. Καλλιέργεια του νου και της ψυχής. Πολύ αγχολυτική δραστηριότητα!

✓ Έχω μάθει να διαβάζω καλύτερα τα εικονοβιβλία. Ποτέ δεν είχα σκεφτεί ότι οι εικόνες λένε τόσες λέξεις...!

✓ "Πριν ξεκινήσουμε, ένιωθα κάπως σα να είχα χάσει τον προσανατολισμό μου. Σα να μην ήξερα που πατάω. Τώρα, μετά από τόσες αναγνώσεις, νιώθω ότι έχω επαναπροσδιορίσει τον εαυτό μου, τις προτεραιότητές μου, ότι βλέπω πιο καθαρά τα πράγματα. Κάθε φορά φεύγω από την λέσχη με την ψυχή μου ανεβασμένη. Έχω γίνει καλύτερη μαμά, καλύτερος άνθρωπος, έτσι νιώθω.."

✓ "Πόσα πολλά είδαμε στο βιβλίο! Αν το διάβαζα στα παιδιά μου, στο σπίτι, θα έφταναν στο τέλος και θα το έκλεινα γιατί δεν θα έδινα μεγάλη σημασία στις εικόνες. Θα έλεγα, άντε για ύπνο τώρα. Πόσα θα έχανα και τα παιδιά και εγώ. Τώρα ξέρω πως να τους διαβάζω."

✓ "Αν δεν έρθω ένα Σάββατο νιώθω πως κάτι μου λείπει. Έχει γίνει μια ωραία συνήθεια που με χαλαρώνει και με βοηθάει να βλέπω τα πράγματα αλλιώς".

✓ "Τι δώρο είναι αυτό που μας έκανες!" (ύστερα από επίσκεψη συγγραφέα).

✓ "Τι ωραία που περνάμε! Είναι σαν ψυχοθεραπεία! Σ' ευχαριστώ!"

✓ "Ξεκίνησα προχθές να διαβάζω δυνατά και στα μεγάλα μου παιδιά (17 και 15). Σκέφτηκα, γιατί όχι; Μετά από δυο μέρες μου ζητούσαν να συνεχίσουμε τη μεγαλόφωνη ανάγνωση γιατί είχαν αγωνία τι γίνεται στη συνέχεια του βιβλίου!"

Βιβλιογραφία & ηλεκτρονικές πηγές

- Κόκκος, Α. (2011) Εκπαίδευση μέσα από την τέχνη, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κόκκος, Α. (2010) Εκπαίδευση ενηλίκων, διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κατσίκη-Γκιβαλου, Α. (2013) Η φιλαναγνωσία και η αναγκαιότητα καλλιέργειάς της. Καλλιερώντας τη φιλαναγνωσία: πραγματικότητες και προοπτικές. Αθήνα: διάδραση.
- Μανγκέλ, Α. (1997) Η ιστορία της ανάγνωσης, Αθήνα: Λιβάνης
- journals.lib.uth.gr/index.php/keimena/article/view/690/657
- kokkinialepou.gr/megalofoni-anagnosi-kai-vivlia-gnose/

